BENCONT WEEKLY REPORT

ROČNÍK 2018| ČÍSLO 37

Prečo sa Venezuela zmieta v kríze ?

Venezuela, socialistická krajina s najväčšími zásobami ropy na svete neustále zápasí s problémami. V krajine pretrváva ekonomická kríza spojená s hyperinfláciou. Krajinu trápi nedostatok základných potravín, liekov, či iných surovín. Prečo sa krajina dostala do krízy a prečo strácajú peniaze hodnotu a narastá kriminalita?

V tomto čísle:

Juhoafrická republika vstúpila do recesie

ECB znížila nákup vládnych dlhopisov na 15 mld. eur, úrokové sadzby ostali nezmenené

Augustová inflácia na Slovensku dosiahla 2,8%

Stavebné sporenie po novele zákona stratí na atraktivite

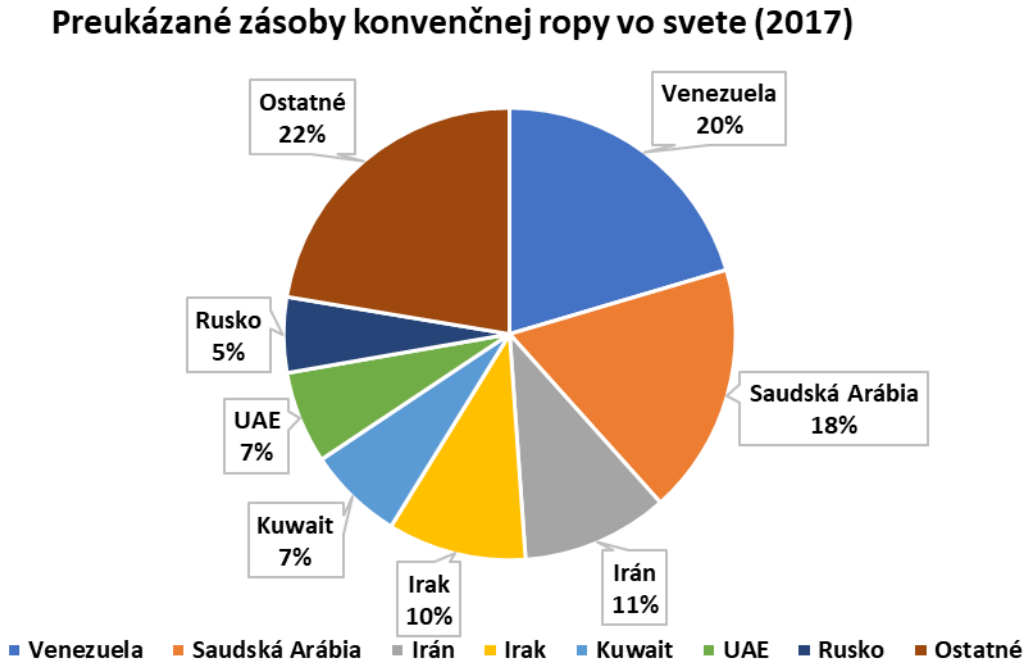
Jaguár v Nitre rozbieha výrobu

Cena cukru naďalej klesá— dôvodom sú kvóty a zvýšená konkurencia

Od kedy si Venezuela vybojovala nezávislosť od Španielska (v roku 1811) a vytvorila samostatnú republiku (1831) sa v nej striedalo množstvo vlád rôznych smerov. Krajinu neustále sprevádzali boje medzi liberálmi a konzervatívnymi vládami, občianske vojny či časté zmeny totalitných vlád. V roku 1936 bola prijatá ústava, ktorá niesla socialistické znaky. Počas celého dvadsiateho storočia prebiehali v krajine vojenské a štátne prevraty, štrajky a ľudové povstania. Po voľbách v roku 1958 sa k moci dostal Rómulo Betancourt (Strana demokratickej akcie) a v roku 1961 vyhlásil novú ústavu, ktorá zrušila platnosť základných občianskych práv. Po roku 1969 stáli na čele demokraticky zvolený prezidenti, sociálny a kresťanský demokrati. Počas ich vlád sa zoštátnili všetky ropné a banícke spoločnosti. Krajina a celé hospodárstvo sa stalo závislé od vývozu ropy. Prosperitou tejto ťažobnej oblasti išlo do úzadia aj poľnohospodárstvo a potraviny sa dovážali najmä zo zahraničia. Bohatstvo a prosperita krajiny sa tak začali odvíjať od cien ropy na svetových trhoch. Ropné šoky teda priviedli krajiny do hospodárskej krízy zadlženosť krajiny rástla aj potom čo krajina odmietla stabilizačný program (požadovaný medzinárodným menovým fondom) ako ja finančnú pomoc od MMF.

V roku 1992 sa o prevrat v krajine pokúsil plukovník výsadkových vojsk Hugo Chávez, avšak neúspešne, po čom bol uväznený a neskôr omilostený. V dôsledku nepokojnosti obyvateľstva s tradičnými politickými stranami sa v roku 1998 predsa len stal prezidentom a presadzoval rozsiahle reformy, zmeny ústavy a zakročenie proti korupcii. Jeho vládnutie bolo spojené s mnohými konfliktami a tiež nespokojnosťou obyvateľov, vďaka čomu bol zatknutý a neskôr znova oslobodený. Opozičné referendum za odvolanie Cháveza tiež nebolo úspešné a krajina naďalej čelila ekonomickým aj sociálnym problémom, vysokej kriminalite a korupcii. Po jeho smrti v roku 2013 bol do funkcie prezidenta zvolený Nicolás Maduro – bývalý vodič autobusu a minister zahraničných vecí a viceprezident za vlády H. Cháveza.

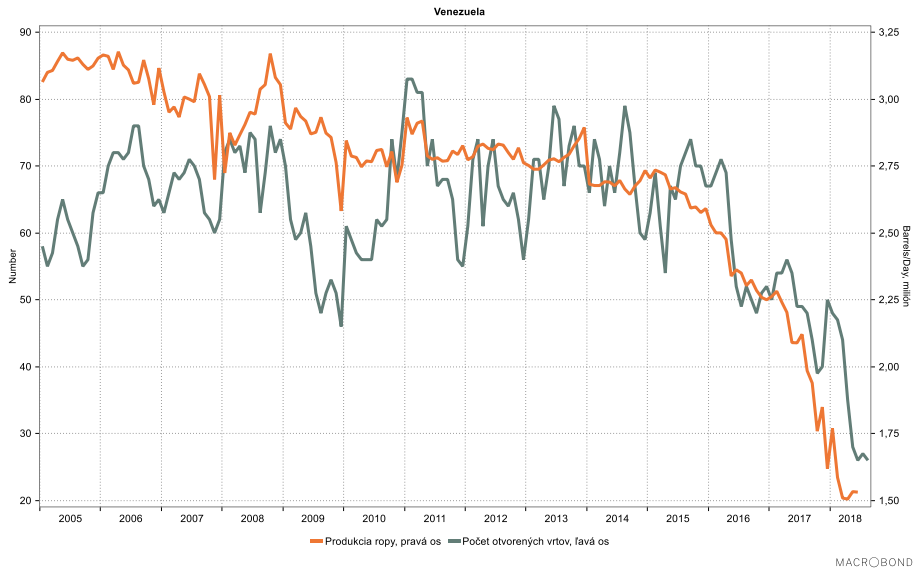
Stále pretrvávajúce ekonomické problémy v krajine donútili vládu vyhlásiť v roku 2016 stav núdze, no ekonomické problémy pretrvávajú a kríza sa prehlbuje. Venezuela je pri tom krajina s najväčšími zásobami ropy na svete a zároveň členom Organizácie krajín vyvážajúcich ropu – OPEC. Dokázané zásoby ropy v krajine dosahujú až 302,81 miliárd barelov, čo je 48,17 biliónov litrov (1 barel = 159 litrov). Tieto zásoby predstavujú 24,9 % celkových zásob ropy (1 214,21 mld. barelov), ktoré kontrolujú krajiny združené v OPEC-u a 20,4 % celkových svetových zásob (z 1 482,77

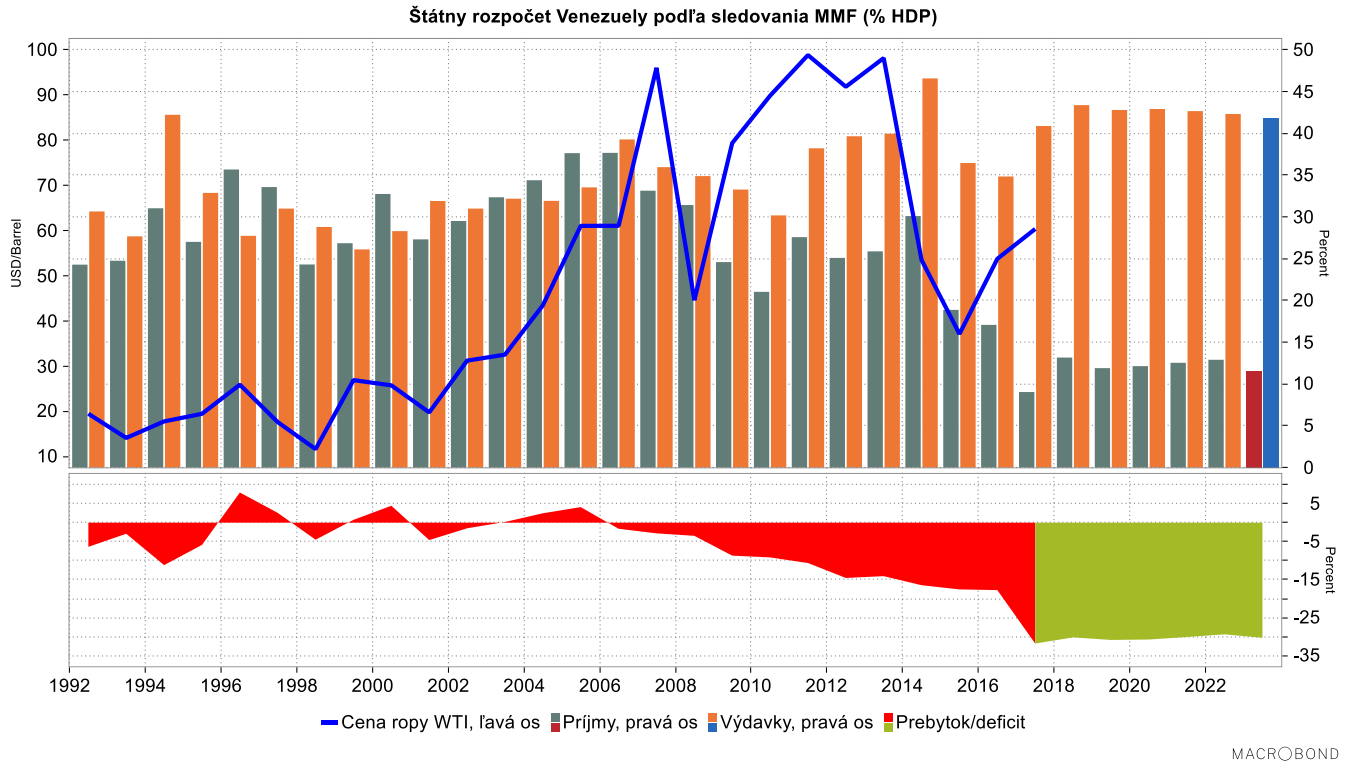
mld. barelov). Pri dnešnej dennej ťažbe na úrovni cca 90 mil. barelov by samotná Venezuela dokázala uspokojiť svetový dopyt na takmer 10 rokov.

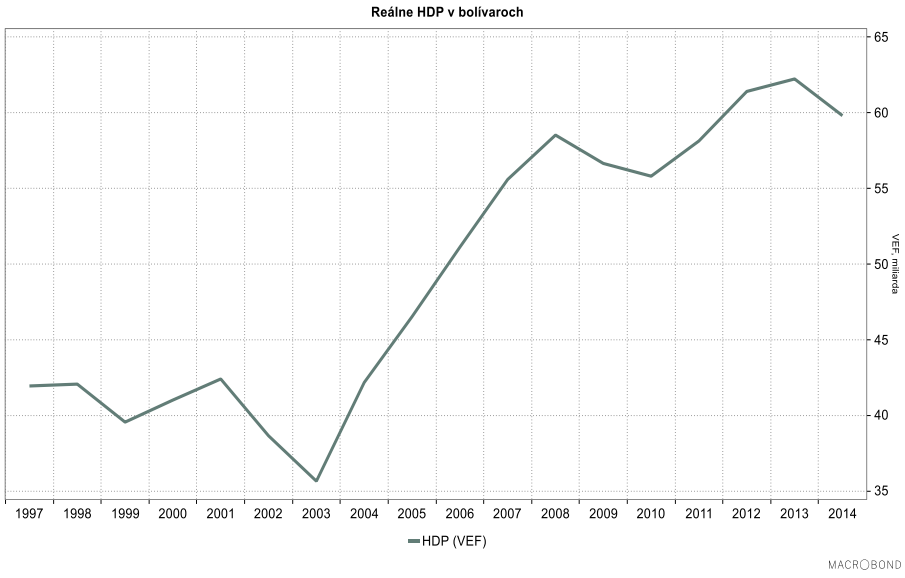
V čom tkvie teda problém?

Venezuela sa stala závislou práve od produkcie a vývozu ropy, ktorá predstavovala hlavný príjem krajiny. Zoštátnenie ropných spoločností a takéto jednostranné orientovanie ekonomiky (nediverzifikovanie hospodárstva) znamenalo závislosť príjmu štátu hlavne od ťažby. Zo začiatku krajina z ťažby ropy prosperovala avšak po tom, čo začala cena ropy v roku 2014 výrazne klesať sa krajina dostala do značných problémov. Do roku 2014 dosahovala Venezuela prebytok štátneho rozpočtu. S rastúcou cenou ropy rástli príjmy no zároveň tak isto rýchlo rástli aj výdavky. Po prudkom poklese ceny ropy, nižšom príjme do štátneho rozpočtu a nezavedenie úsporných opatrení na zníženie výdavkov v krajine znamenalo zvýšené zadlžovanie sa. Nižšie výnosy z ťažby ropy začali pôsobili na niektoré spoločnosti až devastačne, keďže prevádzkovanie ropných staníc sa stalo viac nákladné a nerentabilné. Začali sa zatvárať vrty a produkcia ropy kresla na historické minimá. Ropa je hlavným vývozným produktom, ktorý sa v roku 2016 podieľal na exporte krajiny až 81 %-tami. 69 % celkového exportu tvorila, surová ropa a 12 % už rafinovaná ropa (benzín, nafta). Druhú najväčšiu časť exportu Venezuely tvorí zlato. To sa na exporte podieľalo až 11 %. Pokles produkcie a exportu znamenajú zníženie reálneho HDP, ktorý v tomto roku klesol medziročne o 15 % a odhaduje sa ďalší pokles až o 18 %. Celá ekonomika je poznačená recesiou.

Krajiny dovážajúce ropu si našli iných a schopnejších dodávateľov z oblastí Perzského zálivu, Mexického zálivu, Kanady, či Ruska. Na druhú stranu odmietnutie úsporných opatrení a finančnej pomoci len prehlbovalo krízu. Oslabovanie obchodu s ropou spôsobovalo výrazne zníženie prísunu devíz (najmä dolár) a oslabovanie vlastnej meny čo spôsobovalo výrazne problémy s dovozom a jeho predražovaním. Produkcia ropy klesla z 3,15 miliónov barelov denne na 1,53 mil. barelov denne v júni 2018. S poklesom produkcie sa zatvárali aj ropné vrty. Z najväčšieho množstva 83 vrtov v januári 2011 ich v auguste tohto roka zostalo v prevádzke len 26.

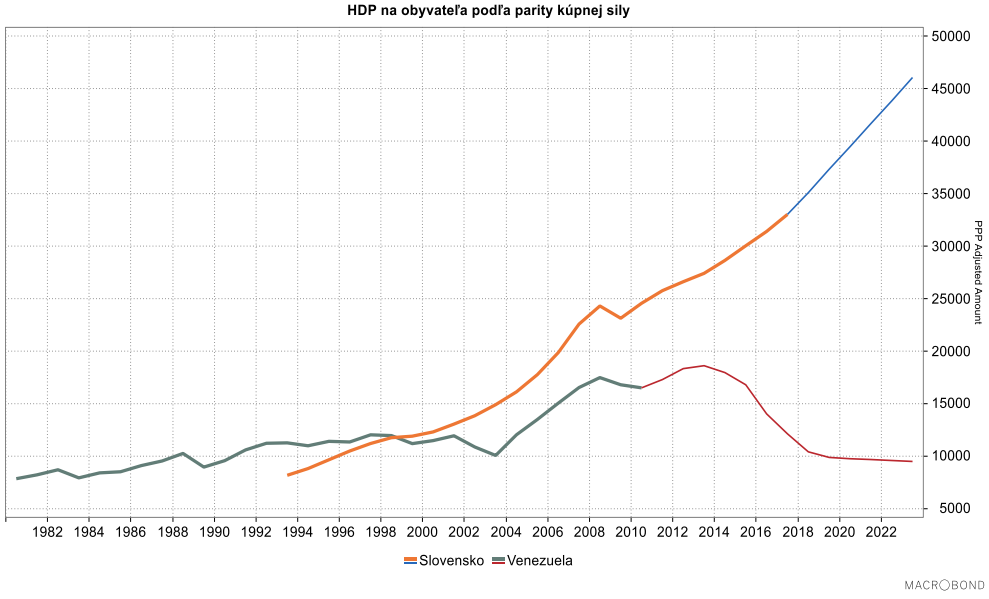

kurzu. V daných obdobiach. Je vidno, že takto počítané HDP v celom období vládnutia socialistických vlád klesal a v roku 2014 dosiahol 9,5 mld. dolárov a po znížení cien ropy v roku 2014 sa začal prepadať ešte oveľa viac. To už ale štát prestal zverejňovať.

Od roku 2014 rapídne klesla kúpna sila obyvateľstva. Odhadovaný HDP na obyvateľa podľa parity kúpnej sily podľa Medzinárodného menového fondu klesol na 10 399, 12 zatiaľ čo takto vypočítané slovenské HDP na obyvateľa predstavovalo 35 094,83.

Do roku 2014 však bol pre ekonomiku charakteristický rast nominálneho ako aj reálneho hrubého domáceho produktu vykazované v domácej mene. Reálny produkt Venezuely dosiahol v roku 2014 59 mld. bolívarov. Nominálny produkt už bol poznačený infláciou v krajine a v roku 2014 dosiahol 3 bilióny bolívarov. O reálnej kúpyschopnosti a obyvateľstva a výkone ekonomiky hovorí vývoj hrubého domáceho produktu prepočítaného na americké doláre podľa vývoja aktuálneho

Spolu s vyššie sledovaným vývojom, dochádzalo k postupnému oslabovaniu domácej meny. Importovanie tovarov do krajiny sa stávalo čoraz drahšie, čo pôsobilo na rast celkovej cenovej hladiny v krajine, teda na rast inflácie.

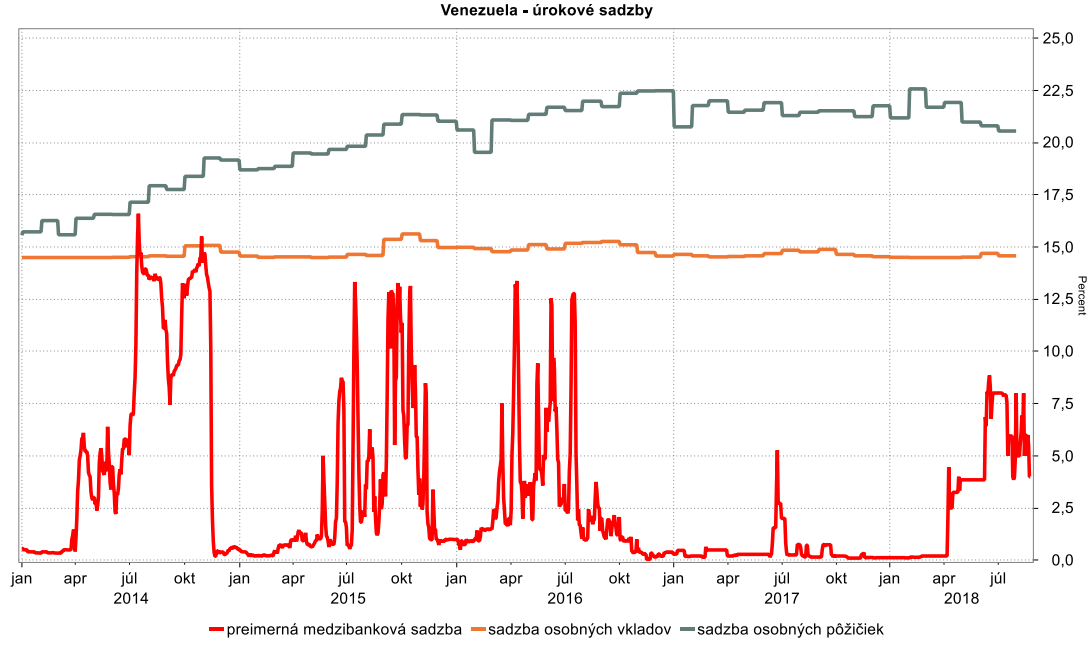
Venezuelský prezident sa preto rozhodol riešiť situáciu s nedostatkom peňazí, tým že jednoducho dá vytlačiť nové aby kompenzoval zvýšené ceny. To stálo za zrodom hyperinflácie v krajine. Z jednoduchých ekonomických rovníc vychádza, že ak sa v ekonomiky zvýši množstvo peňazí v obehu, čím ľudia zrazu začnú disponovať väčším množstvom peňazí, zistia, že si môžu nakúpiť viac tovarov. Nárast množstva peňazí však prišiel bez zvýšenia produkcie. Pri veľkom záujme o tovary a služby majú výrobcovia a predajcovia jedinú možnosť ale aj motiváciu a tou je zvýšenie cien svojich výrobkov.

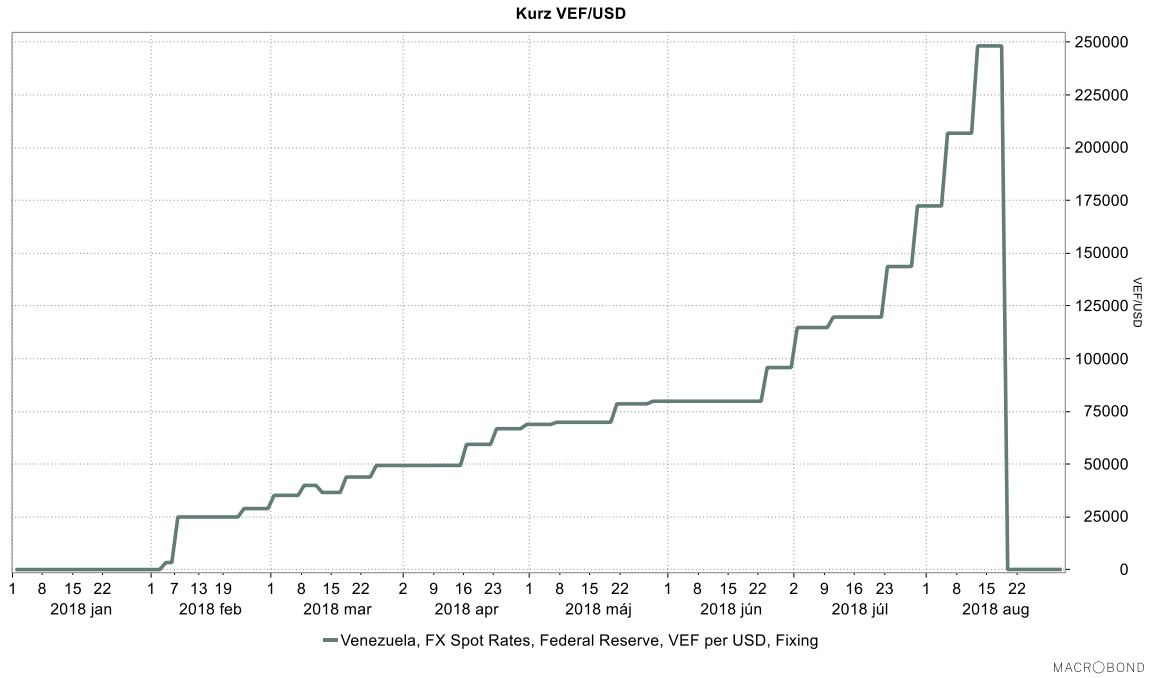
Dnes je situácia oveľa vážnejšia. Začiatkom roka dosahovala inflácia 13 000 % v júli to bolo už 83 000 % a medzinárodný menový fond odhaduje do konca roka nárast až 1 000 000 %. Infláciu poháňa expanzia množstva peňazí v obehu ale aj stále rastúci dopyt po peniazoch. Je ťažko si predstaviť už len tak vysokú infláciu ako je 13 tisíc percent, nie to ešte 83 tisíc, či milión keď napr. na Slovensku dosahujeme stabilnú mieru inflácie v okolí dvoch percent a sme citliví na každý nárast cien tovarov, čo i len o pár centov.

Pre porovnanie na Slovensku sme v histórii samostatnej Slovenskej Republiky (od roku 1993) najvyššiu infláciu na úrovni „iba“ 16 % v januári 1994 a marci 2000. V januári tohto roka (pri kurze voči doláru) predstavoval priemerný príjem vo Venezuele 248 510 bolívarov za mesiac (približne 2,20 USD). S dodatočnými potravinovými poukážkami v hodnote 549 000 (približne 5 USD).
V praxi to vyzerá tak, že ak si chcú ľudia niečo kúpiť musia so sebou nosiť plné tašky peňazí a pretože ceny základných potravín sa pohybujú v miliónoch bolívarov.

Vysoká inflácia spôsobuje okrem obyvateľov problémy aj pre podnikateľov a predajcov, ktorí nevedia ako nastaviť ceny svojich tovarov. Ceny sa menia každý mesiac, týždeň a dokonca už aj každý deň. Od správneho nastavenia cien totiž závisí ich prežitie a udržanie sa na trhu.
Každodenné znehodnocovanie peňazí tlačí ľudí k tomu aby sa ich čo najskôr zbavili a to výmenou za nejaký tovar – najčastejšie sú to potraviny a ostatné základné produkty osobnej spotreby. Keď ľudia dostanú výplatu, hneď bežia do najbližšieho obchodu aby si mohli niečo nakúpiť. Ceny sa zdvojnásobia v priemere každých 26 dní. Dá sa povedať, že peniaze úplne stratili svoju hodnotu.

V súvislosti so opisovanou situáciou a rastúcimi problémami sa ľudia uchyľujú k tzv. Bartrovmu obchodu. Princíp tkvie vo výmene tovaru za tovar, čo vylučuje použitie množstva už aj tak bezcenných peňazí. Situácia prehlbuje rozdiely a chudobu, podmieňuje nárast kriminality a zvyšuje neistotu domácich obyvateľov ako ja zahraničných pozorovateľov, či prípadných investorov. Banky na situáciu zo zvyšovaním inflácie nejak zásadne nereagovali a svoje úrokové sadzby nechali viacmenej na rovnakých úrovniach. Aj to sa podpísalo na znížení ich majetku. Keď ľudia prišli na to ako rýchlo stúpajú ceny, urýchlene vyberali svoje vklady a úspory a kupovali si veci skôr než sa peniaze úplne znehodnotia. Problém nastal ja v poskytovaní úverov pre spotrebiteľov. Vysoká inflácia pôsobila na zvýhodňujúco pre dlžníka a banky tak na pôžičkách strácali. Znamená to, že spotrebiteľ si požičal peniaze za ktoré si mohol v tom čase nakúpiť nejaké tovary no pri ich splatnosti ďalší rok už nemali takú hodnotu. Situáciu mohli banky riešiť len poskytnutím úveru s vysokou sadzbou blížiacou sa (a najlepšie prevyšujúcou) mieru inflácie alebo skracovanie doby splatnosti úverov. Ani jeden spôsob však nie je ideálny a poskytovanie úverov začalo upadať.

Na situáciu samozrejme veľmi citlivo reagovala aj venezuelská mena – bolívar. Tá sa počas celého obdobia krízy a recesie oslabovala. Len v januári bol kurz ešte na úrovni 9,97 bolívaru za dolár. Prvý veľký skok zaznamenal kurz vo februári kedy vyskočil na úroveň 3336,64. Najväčší skok zaznamenal kurz tesne pred menovou reformou v auguste kedy oslabil z 206 841,59 na najvyššiu hodnotu 248 209,92 bolívaru za dolár. Po menovej reforme bol kurz upravený na 60 bolívarov za jeden dolár.

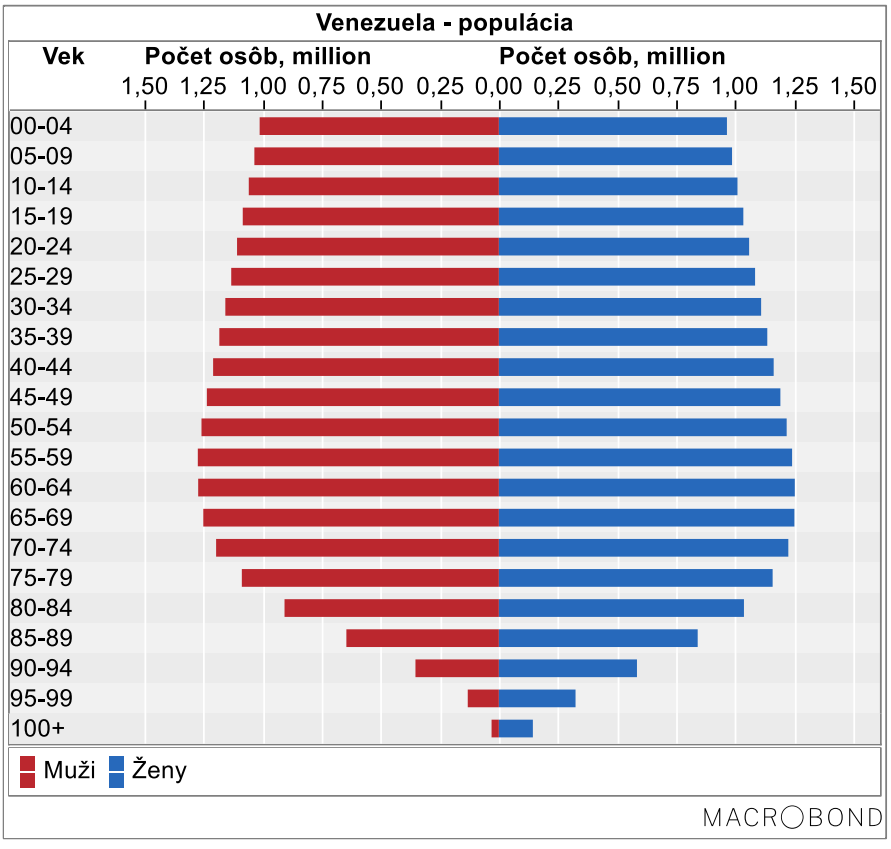
Nicolás Maduro sa situáciu a krízu v krajine snaží riešiť. V auguste zaviedol nové reformy (platnosť od 20. augusta), ktoré sú však z veľkej časti viac populistické a ekonomicky neefektívne. Reformy, ktoré začali platiť v auguste majú za ciel bojovať s chudobou, znížiť infláciu a zmierniť krízu v krajine. Prvým opatrením, ktoré v krajine zaviedol je menová reforma so zavedením novej meny – suverénny bolívar. Ten je v podstate rovnaký ako predchádzajúci bolívar, avšak s tým rozdielom, že nový bolívar má o päť núl menej. Nové bankovky sú v hodnote od 2 do 500 bolívarov čo predstavuje hodnotu od 200 tisíc po 50 miliónov starých bolívarov. Jedným z riešení hyperinflácie je práve menová reforma, keďže stará mena je už v podstate nepoužiteľná. Menová reforma však ešte nie je konečným riešením krízy a inflácie, pokiaľ nie je sprevádzaná ďalšími opatreniami v monetárnej či fiškálnej politike. Takáto zmena meny akú presadil N. Maduro problém inflácie prekryje len na oko. Bez ďalších reforiem v hospodárstve, vytvára priestor len na ďalší rast inflácie, no tentokrát znova od nižších nominálnych hodnôt.

Káva v hlavnom meste Caracas stála po zavedení novej meny 25 bolívarov (29. augusta). Piateho septembra sa jej cena zvýšila na 35 bolívarov a 12. septembra sa vyšplhala už na 50 bolívarov. Ak bude táto situácia pokračovať, pri odhadovanej miere inflácie milión percent bude o rok šálka kávy stáť až 500 tisíc bolívarov. Pri takejto devalvácii meny, ktorá zo dňa na deň uberie 5 núl s predchádzajúcej meny, vzniká celý rad problémov. Prvým z nich je ohodnotenie svojho majetku a druhým je nastavenie cien tovarov a služieb v obchodoch. Tie by sa podľa správnosti a v rámci prispôsobenia novej mene mali tiež proporcionálne znížiť o 5 núl (resp. 5 desatinných miest).
Pri starom kurze bolívaru voči americkému doláru (jeden dolár predstavuje 248 521 starých bolívarov) začala mať krajina problém nákupu zo zahraničia. Na získanie zahraničnej meny totiž potrebovali čoraz viac peňazí. Po zavedení reformy si Maduro stanovil výmenný kurz na 60 bolívarov za dolár pomocou previazania miezd na kryptomenu predro, ktorá je zas naviazaná na ropu (v obehu však od začiatku roka ešte nie je). Podobný krok pritom už urobil už v roku 2008 Hugo Chávez, ktorý vydal novú menu na ktorej ubral tri nuly v porovnaní s predchádzajúcou, čím tiež bojoval proti stúpajúcej inflácii.

Druhým opatrením v boji proti chudobe je zvýšenie minimálnej mzdy až o 3 000 %. Ide o piate a zatiaľ najvyššie zvýšenie minimálnej mzdy v tomto roku. Minimálne mzda sa zvíšila na 30 dolárov, čo v prepočte podľa nového kurzu predstavuje 1 800 nových bolívarov. Pre množstvo už aj tak slabých firiem môže byť táto zmena neúnosná a bez ďalšieho zvyšovania cien svojich produktov nemusia byť schopní splniť nové požiadavky. Pri pokračujúcej inflácii viac ako 83 000 % si ale ľudia reálne neprilepšia. Nárast ich platu stále nebude stačiť tempu akým rastú ceny tovarov a služieb,

chudoba sa znova len prehĺbi. Opatrenie znova nerieši problém chudoby ani zmiernenia inflácie. Tesne pred zavedením menovej reformy stála šálka kávy vo Venezuele 2,5 mil. bolívarov a po zavedení novej meny to bolo 25 nových suverénnych bolívarov. Aj pri zvýšenom plate na 1 800 nových bolívarov by si ľudia neboli schopný ju kúpiť už pri inflácii na úrovni 72 tisíc percent (minuli by tak všetok zárobok). Otázne je za aký čas sa ceny znova dostanú na takú úroveň. V septembri sa cena kávy zdvihla o 40 % na 35 bolívarov. Koncom septembra plánuje Madurova socialistická vláda zdvihnúť ceny benzínu, ktorý je najlacnejší na svete, až na medzinárodnú úroveň. V Dôsledku nízkych cien benzínu čoraz viac dochádzalo k jeho pašovaniu za hranice, kde ho mohli predať nie len s veľkým ziskom, ale získať aj silnejšie zahraničné meny. Recesia a kríza v ekonomike sa prejavuje aj zvyšujúcou sa nezamestnanosťou, ktorá prekročila 30 % a len prehlbuje chudobu a frustráciu obyvateľov. Voči novým opatreniam sú skeptickí samotní obyvatelia ako aj podnikatelia. Nepokoje sú skoro na dennom poriadku a ľudia štrajkujú proti vláde. Krajinu okrem nedostatku základných surovín, potravín či liekov, trápi aj nedostatok vody. Tá v niektorých oblastiach nejde vôbec, v iných zas len v určitom čase. V dôsledku chudoby a hladu sú zatvárané dokonca aj školy. Mladí prichádzajú o vzdelanie, čo neveští nič dobré do budúcnosti. Krajina má pritom relatívne silné zastúpenie mladých do 25 rokov.

Odhaduje sa, že z krajiny odíde denne 80 000 ľudí. Do zahraničia pritom už emigrovalo celkom 2,5 milióna obyvateľov. Útočiskom pre nich je najmä Kolumbia, ktorá podala Venezuelčanom pomocnú ruku po tom čo v minulosti už pomohli Venezuelčania Kolumbia. Problémy však začína pociťovať aj Kolumbia pretože jej ekonomika nebola pripravená na prijatie takého množstva nových obyvateľov. Ostatné susedné krajiny (napr. Ekvádor) začali pri prechode cez hranice vyžadovať pasy, no tie si Venezuelčania vzhľadom na ich cenu a čas vybavovania nemôžu dovoliť. Prezident Maduro dokonca zakázal prísun humanitárnej pomoci pre vlastných ľudí na Venezuelskej strane. Európska únia, USA a okolité krajiny Venezuely prispievajú na humanitárnu pomoc.

Dnes, už aj napriek rastúcej cene ropy, krajina nie je schopná obnoviť svoju produkciu v potrebnom rozsahu v dôsledku zlých politických a ekonomických rozhodnutí. Nicolás Madura sa snaží za každých okolností udržať pri moci. Krajina je poznačená vysokou kriminalitou ale aj korupciou. Ekonomická kríza je zároveň úzko prepojená a ovplyvnená politickými rozhodnutiami, ktoré sú často nekompetentné a nestoja na ekonomických základoch. Populistické opatrenia, ktoré majú ľuďom naoko pomôcť predstavujú ďalšiu záťaž už aj tak pre slabú ekonomiku.
Socialistická vláda v krajine z časti aj v rámci cenzúry prestala zverejňovať reálne hospodárske čísla a štatistiky. Keďže chýba zdroj relevantných údajov, musíme sa v prípade Venezuely spoliehať na rôzne odhady, predikcie, či analýzy špecializovaných inštitúcií. Na meranie rastu cien (inflácie) agentúra Bloomberg vytvorila špeciálny index - Café con leche index, ktorý sleduje vývoj ceny za šálku kávy. Index síce zahŕňa len jeden tovar, no aj tak aspoň z časti poskytuje relevantné informácie o vývoji cien v krajine. Podľa tohto indexu vzrástla cena šálky kávy v hlavnom meste (Caracas) medziročne o 77 648 %.

Pre pokrytie stále rastúcej spotreby energie v najväčšej ekonomike sa Čína pred pár rokmi rozhodla podporiť ťažbu ropy vo Venezuele. Vďaka podpore ťažby v regióne čínska rozvojová banka odsúhlasila pre Venezuelu úver vo výške 250 mil. dolárov. Venezuela sa takto stáva závislou od Číny, ktorá jej zabezpečuje financie. Prostredníctvom dohôd o dodávkach ropy poskytla Čína za posledných 10 rokov Venezuele úvery v celkovej hodnote 50

mld. dolárov. Po vymanení sa z krízy, ak už aj teraz, bude Venezuela závislou od Číny, čo pre Čínu znamená získanie strategického partnera do budúcnosti najmä z hľadiska energetických dodávok.

Venezuela je zároveň členom Mercosur-u (spoločný trh juhu), teda regionálneho ekonomického zoskupenia z ktorého by krajina profitovať. V oblasti zahraničného obchodu predstavuje priestor pre umiestnenie svojej produkcie a na druhú stranu prístup k nákupu ostatných tovarov a služieb, ktorými sama nedisponuje alebo ich nie je schopná vyprodukovať. Takéto ekonomické zoskupenie je prospešné pre všetky zúčastnené strany, no Venezuela však túto rovnováhu v regióne narúša.

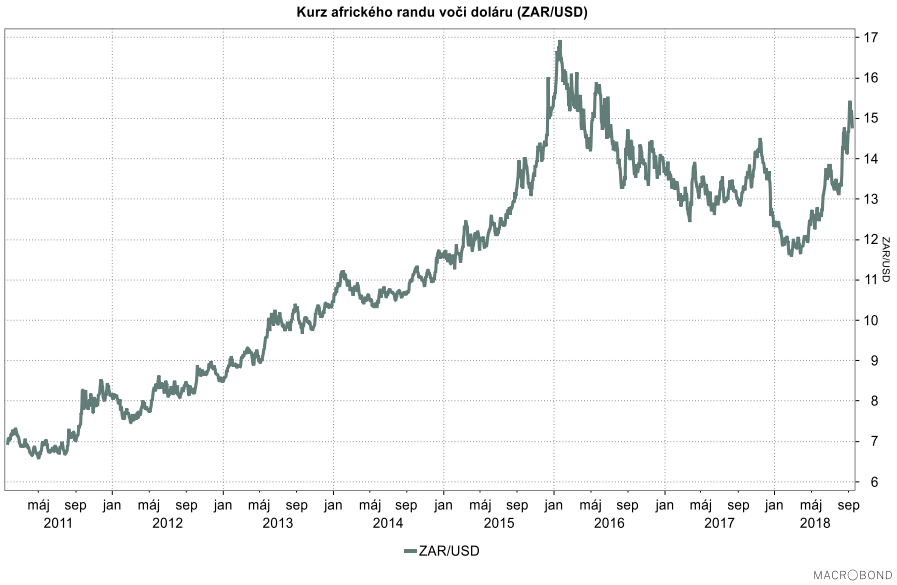
Ešte pár čísel na zhrnutie na záver: strata príjmov do rozpočtu v dôsledku poklesu ceny ropy na ktorej stojí hospodárstvo (zároveň aj pokles ťažby), žiadna diverzifikácia hospodárstva – odkázaný na dovoz, ktorý sa predražuje, nedostupnosť tovarov, vysoká inflácia, odliv obyvateľov, stratená generácia, minimálne nové investície – neudržateľnosť hospodárstva a rozpočtu bez zmeny .

V dôsledku politickej ako aj ekonomickej krízy prišla Venezuela o značnú časť svojho potenciálu. Po prepade ceny ropy a následnom poklese ťažby začal štátny rozpočet dosahovať schodok (deficit) až do výšky 30 % HDP. To znamenalo zvyšovanie zadlženosti krajiny, devalváciu meny a ďalšie obrovské znehodnocovanie domácej meny a má ďalej pokračovať až o odhadovaných milión percent. Vzhľadom na nízku diverzifikáciu hospodárstva sa kríza len prehlbuje a dochádza k nedostatku dôležitých tovarov ako potraviny, lieky a nutnosť dovážať ich zo zahraničia, pričom ich cena vzhľadom na oslabovanie meny stále narastá. Zlá ekonomická situácia vyhnala z krajiny už skoro 2,5 mil. obyvateľov a denne odchádza ďalších približne 80 000 za prácou, potravinami či lekárskou starostlivosťou. Zatváranie škôl v dôsledku hladu, nedostupnosti energií a nedostatku učiteľov vytvárajú stratenú generáciu mladých bez vzdelania, čo v budúcnosti znamená pre krajinu ďalšie problémy a spomalenie rozvoja.

Krajina nutne potrebuje ekonomické ale aj politické reformy, no nie také aké sme sledovali doteraz. V prvom rade by sa mala zmeniť socialistická vláda v krajine, vniesť sloboda do podnikania, zaviesť menovú reformu, ktorá bude rátať aj s reálnym výkonom ekonomiky, upraviť úrokové sadzby, ktoré sa ani v dôsledku vysokej inflácie výrazne nepohli a mnoho ďalších opatrení. Potrebná je kompletná rekonštrukcia systému a legislatívy, no vzhľadom na neustávajúcu túžbu držať sa pri moci, nepripúšťanie si chýb a odmietanie akejkoľvek zahraničnej pomoci znamená pre krajinu ešte dlhú cestu k vysnívanému blahobytu. (jv)

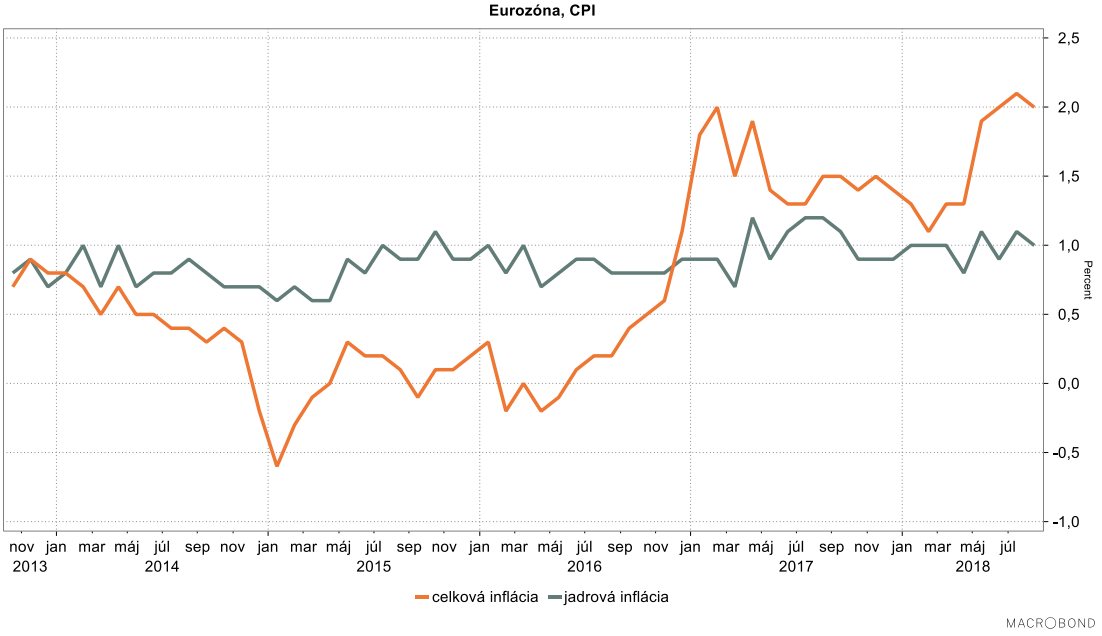
Recesia v Juhoafrickej ekonomike

Od roku 2009 upadla Juhoafrická ekonomika do prvej recesie. Vývoj hrubého domáceho produktu v krajine ukazuje, že ekonomika klesla aj v druhom kvartáli po sebe. HDP sa v tomto období znížil o 0,7 percenta, čo bolo následkom najmä negatívneho vývoja v oblasti poľnohospodárstva, dopravy a maloobchode. V prvých troch mesiacoch zase HDP klesol až o 2,6 percenta. Produkcia v poľnohospodárstve sa prepadla o 29,2 percenta, vzhľadom na nepriaznivé počasie. Oblasť dopravy, komunikácii a zásob klesla o 4,9 percenta a znížili sa aj spotrebiteľské výdavky. Zároveň produkcia baníctva vzrástla o 4,9 percenta a sektor financií o 1,9 percenta. Juhoafrická mena rand sa po zverejnení týchto nepriaznivých výsledkov klesla voči doláru o vyše 2 percentá a oslabili aj vládne dlhopisy. Avšak rand prudko poklesol aj kvôli nátlaku spôsobenému nervozitou na rozvíjajúcich sa trhoch Turecka a Argentíny. Práve Turecko je čoraz viac spomínané v súvislosti so vstupom do hospodárskeho zoskupenia krajín BRICS, ktorého členom je aj Južná Afrika. Uprostred znepokojenia investorov ohľadom vládneho úsilia o pozemkovú reformu, ktorá môže mať veľké ekonomické následky, sa očakáva zhoršenie situácie (pk)

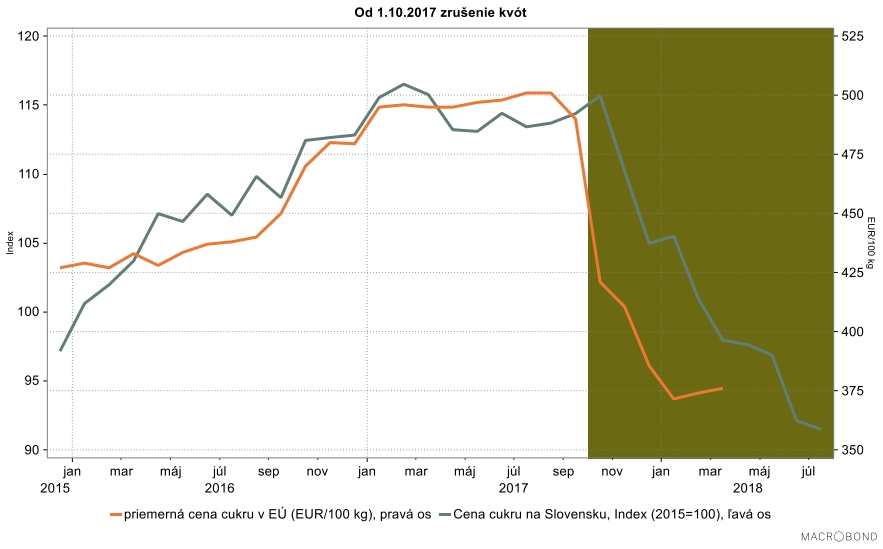
ECB znižuje objem nakupovaných dlhopisov

Európska centrálna banka na septembrovom zasadnutí guvernérov jednala podľa avizovaných plánov a trhy tak nezaskočila. Kľúčové úrokové sadzby ponechala na terajších úrovniach – sadzba pre hlavné refinančné operácie 0%, sadzba pre jednodňové refinančné operácie 0,25% a v súčasnosti najvplyvnejšia sadzba pre jednodňové refinančné operácie -0,4%. Rada guvernérov vyslovila očakávania, že sadzby na týchto úrovniach ostanú minimálne do konca leta 2019 t.j. ešte jeden rok resp. aj dlhšie v závislosti od splnenia hlavného cieľa ECB – udržanie inflácie tesne pod hladinou 2%. Čo sa týka programu nákupu aktív (teda najmä vládnych dlhopisov krajín eurozóny), ten bol znížený na 15 mld. eur mesačne zo sumy 30 mld. Program kvantitatívneho uvoľňovania tak vo výške 15 mld. eur bude pokračovať do decembra 2018, kde ho ECB podľa súčasných očakávaní ukončí. Masívny objem likvidity, ktorý týmto spôsobom ECB dostala do bánk však v ekonomike ešte ostane dlhú dobu a eurozóna sa tak o likviditu obávať nemusí. (rb)

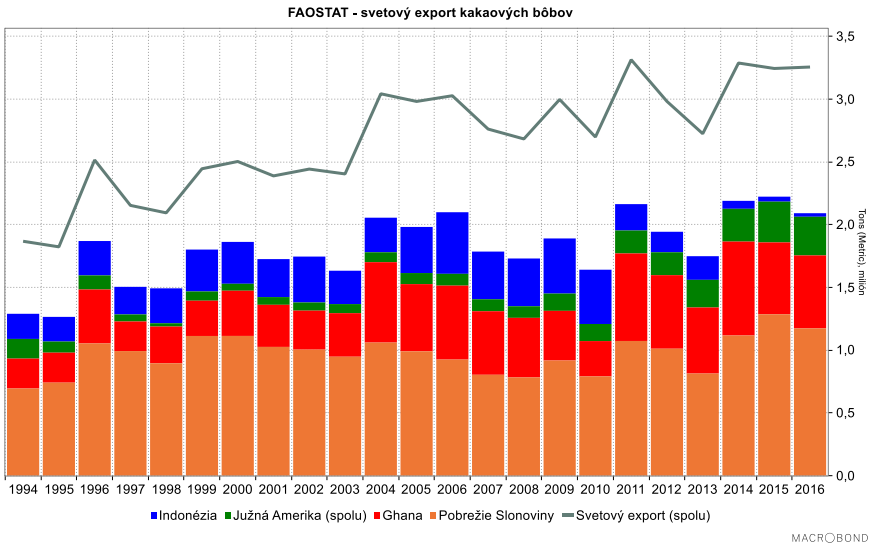
Cena cukru naďalej klesá

Množstvo cukru stále rastie a cena tejto komodity kvôli prebytku výrazne klesá. Približne pred rokom došlo v EÚ k zrušeniu kvót na cukor a práve toto opatrenie je dôsledkom súčasného trendu. Mnohé štáty zvýšili objem produkcie cukrovej repy, začal sa dovážať z Thajska a Indie, a to spôsobilo, že výroba cukru sa stáva mennej rentabilnou. Cena cukru sa prepadla takmer o polovicu od zrušenia kvót. Slovensko ostalo z niekdajších 41 cukrovarov už len dva (Považský a v Seredi). Cukrová repa sa v súčasnosti na Slovensku pestuje vo výmere 22 tisíc hektárov a závody zamestnávajú viac ako 3000 ľudí, no kvôli momentálnej situácii by mohlo prísť niekoľko ľudí o prácu. Vzhľadom na opatrenia EÚ vznikla obchodná vojna s cukrom. Za zrušením kvót stoja veľké krajiny ako Francúzsko, Nemecko a štáty Beneluxu, ktorí sa budú snažiť ovládnuť trh s touto komoditou, čím budú malé krajiny pod veľkým rizikom. Stratégia slovenských pestovateľov ostáva nezmenená a budú čakať ako sa vyvinie situácia vo svete. Môže to priniesť niekoľko stratových rokov, avšak predpokladá sa, že ak spomínané krajiny zničia ostatný nadbytočný trh, ceny cukru by mali ísť s cenou naspäť, vzhľadom na nízke ceny a nízke náklady, za ktoré to napríklad Rakúsko robiť nedokáže. (pk)

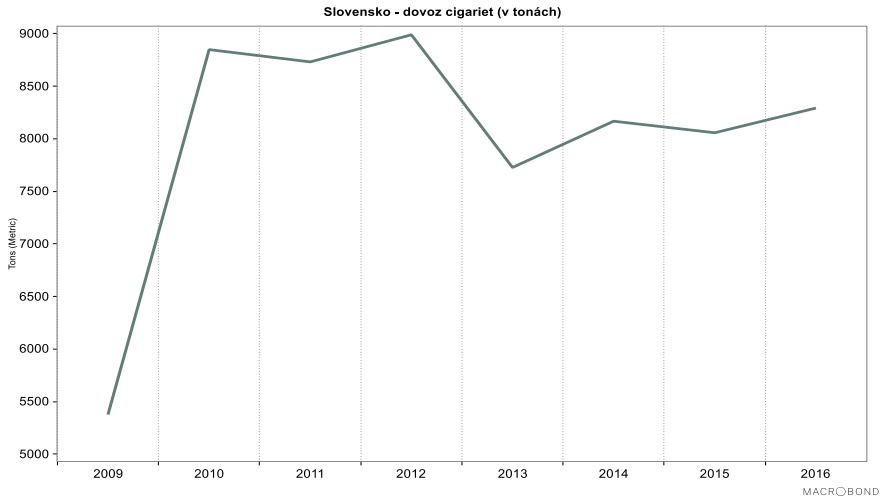
Zdražovanie čokolády

Predikcia na vývoj pestovania čokolády vo svete nie je vôbec priaznivá. Mnohé aspekty ako napríklad globálne otepľovanie, škodcovia, či vírusy môžu spôsobiť to, že viac ako tri štvrtiny súčasných kakaových plantáží zanikne. Konkrétne na Pobreží slonoviny museli v júni tohto roka vyrúbať 100 tisíc hektárov tejto plodiny. Najviac kakaových bôbov na trh prichádza práve z Pobrežia slonoviny (36% v roku 2016) a Ghany. Na jednom hektáre kakaovníkov sa nachádza zhruba 200 stromov, ktoré za rok vyprodukujú 1000 až 2000 kilogramov bôbov. Jeden strom teda dokáže vyprodukovať približne 5 až 10 kilogramov suchých bôbov, avšak nie všetky sa použijú na výrobu kakaa. Zvyšovanie cien nastalo v prvom polroku tohto roka. Tento nárast bol spôsobený hubovitým ochorením kakaovníkov v Ghane, ktorá patrí medzi dvoch najväčších producentov. Problémom bolo výrazne dlhšie obdobie dažďov, čo rozšírilo spomínané huby na stromoch. Kakaovníky však ohrozujú aj konkurenčné plodiny. Pre farmárov je už finančne výhodnejšie, aby pestovali kukuricu či palmy. Pestovatelia kakaovníkov však nie sú úplne vydaní napospas osudu. Potravinový koncern Mars vlani investoval na vyšľachtenie odolnejších kakaovníkov približne jednu miliardu dolárov. Prognózy na tento rok boli však výrazne horšie, no ďalší vývoj stále ostáva neistý, nakoľko čas medzi vysadením nových stromov a prvým zberom plodov je približne 5 rokov. Ak by choroba a zlé počasie výraznejšie zasiahli tohtoročnú produkciu tak môžeme v ďalších rokoch očakávať prudší rast cien produktov vyžadujúcich túto komoditu. (pk)

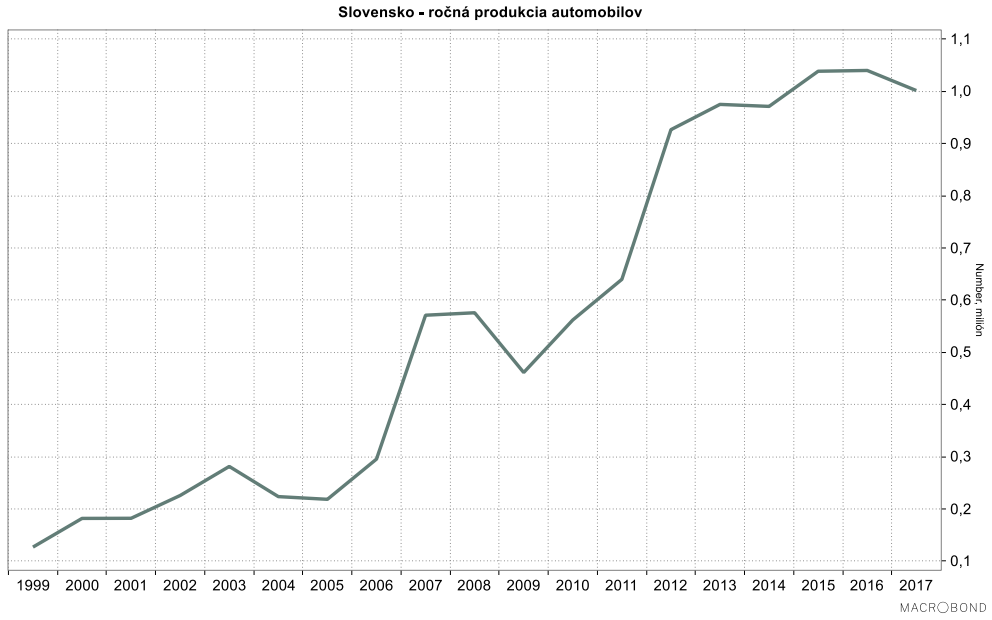
Spotreba cigariet dosiahla 5 ročné maximum

V roku 2013 spotrebovali Slováci 6,53 miliardy kusov cigariet. Toto číslo sa prekročilo až o 5 rokov, kedy sa v roku 2017 spotrebovalo 7,36 miliardy kusov. Medziročné porovnanie s rokom 2016 predstavuje nárast spotreby o 8 percent. Podľa výsledkov štúdie Project SUN 2017 spotreba nelegálnych cigariet vzrástla medziročne až o 50 percent. V roku 2017 sa ich u nás spotrebovalo približne 360 miliónov kusov, čo predstavuje okolo 4,8 percenta z celkového počtu na trhu. Medzi nelegálne cigarety zaraďujeme falzifikáty, pašované cigarety z iných krajín a tie, ktoré sú nelegálne uvedené na trh. Najväčšiu časť z nelegálnej spotreby predstavujú cigarety Illicit Whites, ktoré sa predávajú bez príslušnej kontrolnej známky (bez zaplatenia spotrebnej dane) a celkovo tvoria takmer 39 percent (140 miliónov kusov). Ak by sa nelegálne cigarety predali legálne, na daniach by sa dosiahli príjmy vo výške 44 miliónov eur. Nelegálne cigarety zväčša prichádzajú z krajín ako Ukrajina, či Bielorusko. Podiel fajčiarov, ktorý si zapália každý deň, klesá takmer na celom svete. Podľa OECD, od roku 2000 klesol podiel denných fajčiarov v 35 krajinách sveta z priemernej úrovne 26 percent na 18 percent populácie (SR má 22,9 %). Problémovou skupinou ostávajú mladiství. Na základných školách fajčí viac ako 9 percent žiakov a na stredných až 24 percent. Dôvodom týchto výsledkov sú málo striktné obmedzenia. Od roku 2013 sa sprísnili len pravidlá pre kaviarne v nákupných centrách a zaviedli sa "odstrašujúce" obrázky na krabičkách cigariet. Pre porovnanie v 23 krajinách Európy sa úplne zakázalo fajčiť v reštauráciách a vo verejných priestranstvách. (pk)

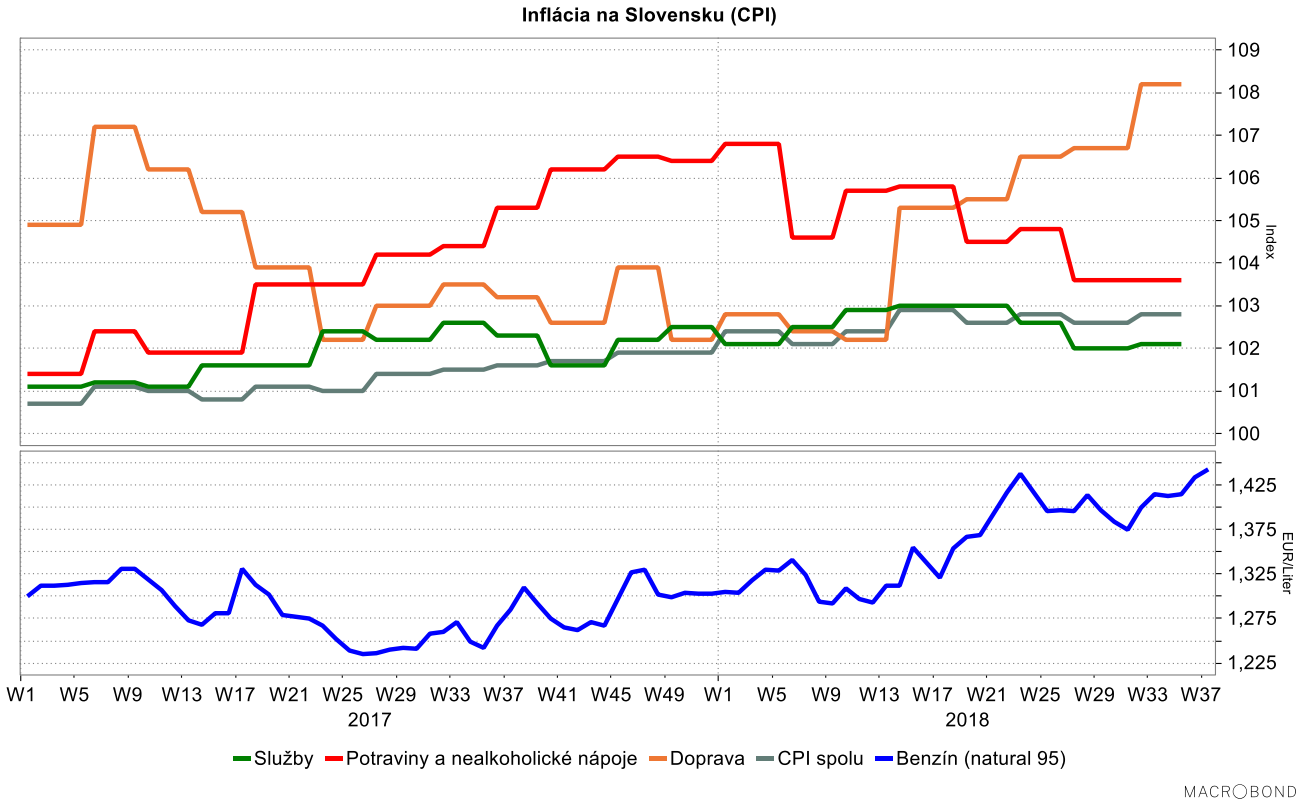
Jaguar v Nitre rozbieha výrobu

Automobilka Jaguar Land Rover začne s výrobou áut v najbližších týždňoch. Momentálne prebieha testovacia výroba a prvé autá pre zákazníkov by sa mali z fabriky začať vybiehať koncom roka. Závod bude produkovať 150 tisíc áut ročne a prvým modelom bude Land Rover Discovery, ktorého výroba trvá štyri dni. Jaguar zamestnáva v súčasnosti viac ako 1300 ľudí, z ktorých 75 percent pochádza z tunajšieho regiónu a 3 percentá sú cudzinci. Postupne bude automobilka prijímať aj ďalších zamestnancov, s čím bude spojená výroba druhého modelu. Do roku 2020 by malo v automobilke pracovať približne 2800 ľudí. V čase začatia výstavby závodu bola nezamestnanosť v nitrianskom kraji na úrovni 8,04 percenta. Závod avizoval, že táto oblasť je vhodná aj pre ďalšie investície a môžeme teda očakávať aj ďalšie rozšírenie výroby s čím by súvisela výstavba novej výrobnej haly. Automobilka spôsobila aj rast cien nehnuteľností v tomto kraji, ktoré išli za posledné dva roky rapídne hore. U niektorých bytoch to bolo zvýšenie až o 30 percent. (pk)

Augustová inflácia na Slovensku 2,8%

Inflácia na Slovensku dosiahla za august úroveň 2,8 %. Medziročne k nárastu cien prispeli najmä ceny v doprave, kde sa navýšili až o 8,2 %. Hlavným dôvodom je pokračujúci nárast cien pohonných hmôt. Cena benzínu Natural 95 sa pohybuje na úrovni 1,44 eur na liter pričom v rovnakom čase minulý rok stál liter 1,28 eur (12 % rast). Nafta stojí v priemere 1,29 eur za liter pričom minulý rok stála 1,09 eur (18 % rast). V rovnakom čase sa cena ropy Brent dostala na 78 dolárovú hranicu z 55 dolárov v minulom roku (42 % rast). Ceny v doprave tak zrejme ešte budú nejaký čas rásť. Infláciu potiahli aj vyššie ceny potravín a to o 3,6 %. Rovnako sa navýšili ceny v službách ako hotely a reštaurácie a to o 3,2 %. Za týmto môžeme hľadať aj postupne rastúce mzdy a rastúci dopyt po službách. (jp)

Stavebné sporenie stratí na atraktivite

Stavebné sporenie je vkladový produkt, ktorý na Slovensku využíva cez 900 tisíc ľudí. Jeho atraktivita spočíva najmä v štátnej prémii, ktorá predstavuje ročný príspevok štátu sporiteľovi. Výška štátnej prémie predstavuje 5% z výšky nasporenej sumy počas jedného roka, maximálne však do sumy 66,39€. Pre získanie maximálnej výšky štátnej prémie tak sporiteľ musí nasporiť 1300 eur ročne. V porovnaní s inými vkladovými produktmi komerčných bánk tak ponúka vyššie zhodnotenie, najmä pre ľudí, ktorí majú sporenie otvorené viac než 6 rokov a tým pádom si nasporenú sumu môžu kedykoľvek vybrať bez preukazovania použitia nasporených zdrojov. Po schválení novely zákona však od roku 2019 už stavebné sporenia tak atraktívne nebudú. Prvý dôvodom je skutočnosť, že na štátnu prémiu bude mať nárok len osoba s príjmom nepresahujúcim 1,3-násobok priemernej mzdy v hospodárstve – t.j. 1240 eur. Druhý dôvodom je zmena výšky štátnej prémie z 5% na 2,5%. Pre získanie sumy 66,39 eur tak sporiteľ bude za rok musieť na účet vložiť sumu až 2800 eur. Pokiaľ si osoba založí stavebné sporenie v druhej polovici roku, bude mať nárok len na polovicu štátnej prémie. Okrem toho sa budú prísnejšie posudzovať kritéria použitia nasporenej sumy. Významnou zmenou je aj skutočnosť, že po 6 rokoch už pre sporiteľov nebude možné vybrať sumu na ľubovoľný účel, čo zníži likviditu nasporených prostriedkov. Z uvedených dôvodov stavebné sporenia výrazne stratia na atraktivite. Ostáva otázne, koľko kapitálu sa z nich presunie do iných sfér a aký dopad toto opatrenie bude mať na stavebné sporiteľne. (rb)

AKTUÁLNY VÝVOJ NA TRHOCH

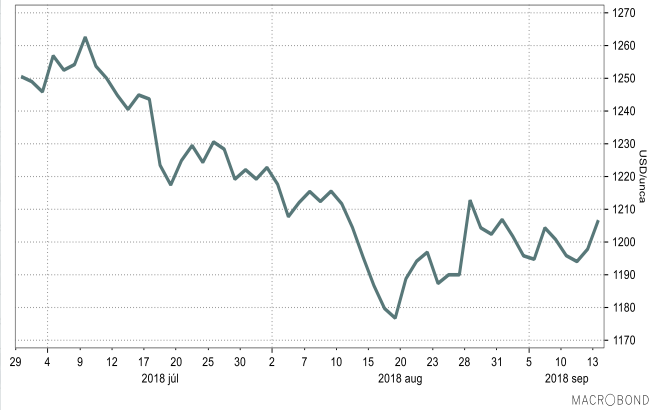
EUR/USD

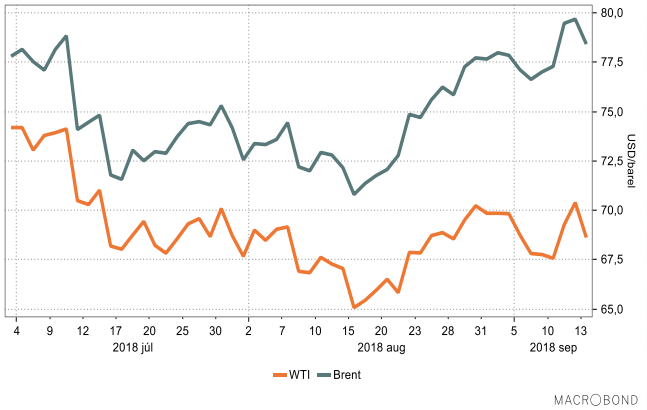
EUR/CZK

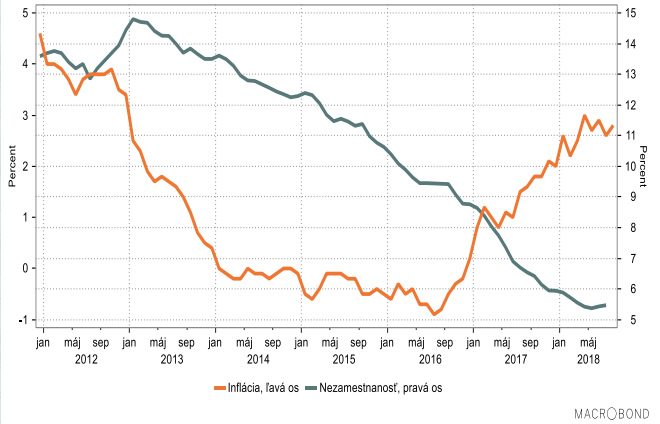
ZLATO

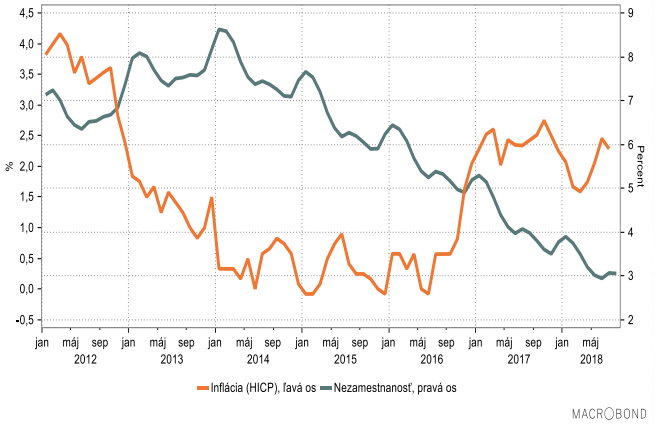
ROPA

SLOVENSKO

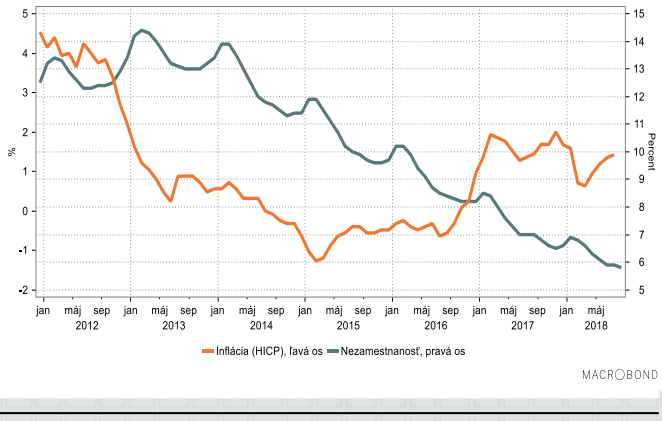
ČESKÁ REPUBLIKA

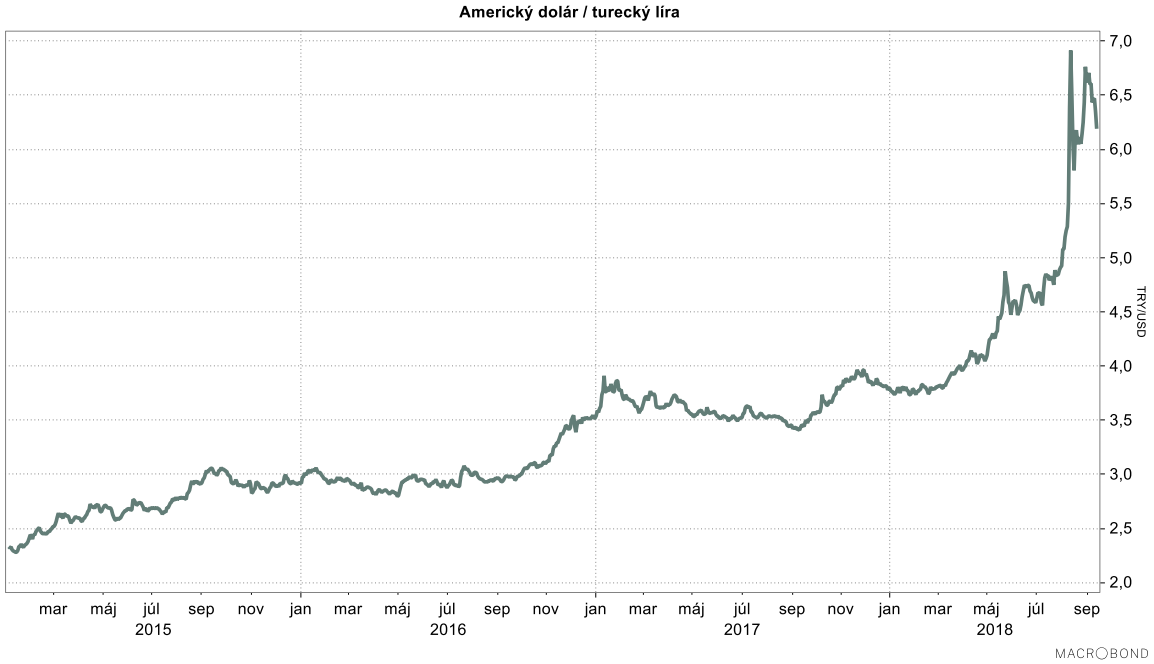
MAĎARSKO

POĽSKO

SPRÁVY Z FINANČNÝCH TRHOV

Tento dokument je publikovaný pre spoločnosti skupiny BENCONT , a môže byť reprodukovaný a ďalej šírený len s jej písomným súhlasom. Informácie v tomto dokumente boli získané z externých zdrojov, ktoré boli spoločnosťou považované za spoľahlivé.

Matúš Jančura
Hlavný analytik, Bencont INVESTMENTS
jancura@bencont.sk

Jozef Prozbík
Analytik, Bencont INVESTMENTS
prozbik@bencont.sk

Analytici:
Nebesník Martin
Bruchánik Rudolf
Jánošíková Slávka
Krčmárik Peter
Vražda Ján

Vajnorská 100/A
831 04 Bratislava
www.bencont.sk

BENCONT INVESTMENTS BENCONT GROUP BENCONT DEVELOPMENT